

การคลอดทำกัน

สุจิต เฝ้าสวัสดิ์*

ส่วนมากแล้วเด็กในครรภ์จะคลอดโดยใช้ศีรษะโผล่นำออกมา แต่บางครั้งซึ่งมีโอกาสพบได้ จะมีเด็กจำนวนหนึ่งคลอดโดยใช้ส่วนอื่น ๆ ของร่างกายโผล่นำออกมา การคลอดแบบนี้เป็นการคลอดผิดปกติ มีอันตรายเกิดขึ้นได้มากแก่แม่และเด็ก การคลอดโดยใช้กันโผล่ออกมาก่อนก็เป็นการคลอดที่ผิดปกติแบบหนึ่งสตรีตั้งครรภ์บางคนที่เคยทราบเรื่องเช่นนี้มาก่อนอาจมีความกังวลใจ และมักจะถามสติแพทย์ในขณะที่มาฝากครรภ์อยู่เสมอว่า “เด็กกลับหัวหรือยัง”

เด็กคลอดทำกันประมาณร้อยละ 35 จะมีท้ายยื่นออกมาด้วย ทำให้ดูเป็นที่น่าหวาดเสียว ซึ่งก็พบว่าความถี่ที่เกิดขึ้นนี้ค่อนข้างจะเป็นความจริง เพราะเด็กทำกันในกลุ่มนี้มีโอกาสเสียชีวิตมากที่สุดพบได้ถึงประมาณร้อยละ 10^๕ ทั้งนี้เพราะมีสายสะดือพลัดหลุดออกมาก่อนกับเท้าด้วย

โดยทั่ว ๆ ไปเด็กจะใช้เวลาประมาณ 40 สัปดาห์หรือ 280 วันเจริญเติบโตอยู่ในครรภ์เพื่อทำตัวให้พร้อมเมื่อคลอดออกมาจึงจะอยู่ได้อย่างปลอดภัยภายนอก แต่พบว่าประมาณร้อยละ 25 ของเด็กที่คลอดทำกันมีอายุครรภ์ไม่ครบกำหนดตามที่ไต่กล่าว มีน้ำหนักตัวน้อยยังไม่พร้อมที่จะออกมาอยู่ภายนอกทำให้เด็กทำกันที่คลอดออกมาถึงแก่กรรมได้ถึง 5 เท่าของเด็กทำศีรษะ แต่อย่างไรก็ตามถ้าจะเปรียบเทียบให้มีตัวแปรเหมือนกันโดยนำเฉพาะเด็กปกติที่ครบกำหนดคลอดทำกันและทำศีรษะมาศึกษาดู ก็ยังพบว่าอัตราการตายของเด็กทำกันจะสูงกว่าเด็กทำศีรษะอยู่ดีและมีค่าเป็น 3-4 เท่า

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กทำกันตายได้มากคือ การทำคลอดทางช่องคลอด ในขณะที่ทำคลอดเด็กทำกันสติแพทย์อาจจำเป็นต้องใช้แรงมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อจับตัวเด็ก

* ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดึงยกตัวเด็ก หรือหมุนส่วนต่างๆ ของเด็กให้หลุดออกมาจากช่องคลอดให้ได้ในเวลาอันจำกัด แรงจำนวนมากที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัวที่ใช้ในการทำคลอดที่ตกลงไปบนตัวเด็กจะทำให้กล้ามเนื้อ ตับ ม้าม ต่อมหมวกไต ระบบประสาท และเส้นประสาท ช้ำ ฉีกขาด และบางรายรุนแรงมากถึงมีเลือดออกที่อวัยวะต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว กระดูกบางชิ้นอาจหัก และขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการทำคลอดก็คือการคลอดศีรษะ ถ้าศีรษะแข็งไม่ค้อมงอกจะทำให้กลไกในการทำคลอดยากขึ้นไปอีก ถึงตอนนั้นขณะทำคลอดศีรษะกระดูกต้นคออาจแตกทำให้ไขสันหลังถูกกดช้ำ หรือฉีกขาดได้ เด็กทำกันบางรายได้รับการช่วยคลอดทางช่องคลอดด้วยวิธีง่าย ๆ การคลอดไม่ติดขัด คุณแล้วนี้มนวลดี แต่พอเด็กคลอดออกมาก็ตาย จากการตรวจศพพบมีเลือดออกในสมองเป็นจำนวนมาก เรื่องนี้พออธิบายได้ว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงความดันในศีรษะเร็วไปในขณะทำคลอดศีรษะซึ่งยากที่จะหาทางแก้ไขเพราะถ้าทำให้ศีรษะคลอดออกมาช้า ๆ เหมือนเด็กทำศีรษะเด็กก็จะขาดออกซิเจน

เด็กทำกันที่มีอายุครรภ์ไม่ครบมีขนาดตัวเล็ก น้ำหนักตัวไม่เกิน 2,500 กรัม ขนาดของศีรษะจะใหญ่กว่าส่วนต่าง ๆ ของลำตัวขณะเจ็บครรภ์แรงเบ่งและแรงหดตัวของมดลูกจะผลักดันให้กันและส่วนต่าง ๆ ของลำตัวรอดผ่านปากมดลูกที่ยังเปิดไม่หมดได้ แต่ศีรษะ

จะยังผ่านปากมดลูกนั้นไม่ได้ ทำให้กลไกในการคลอดหยุดชะงักอยู่แค่นั้น

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าถ้าเด็กทำกันตัวใหญ่กะเนแล้วมีน้ำหนักตัวเกิน 3800 กรัมขึ้นไป จะถือเป็นข้อห้ามไม่ให้ทำคลอดทางช่องคลอด ต้องผ่าท้องทำคลอดเท่านั้น ดังนั้นจะเหลือเด็กทำกันอีกเพียงกลุ่มเดียวที่มีน้ำหนักตัวระหว่าง 2,500-3,800 กรัมที่อาจได้รับการพิจารณาช่วยทำคลอดทางช่องคลอดโดยสูติแพทย์บางท่าน สูติแพทย์ในกลุ่มนี้ก็ต้องข้อมแม่ว่าวว่า ทั้งแม่และเด็กต้องไม่มีข้อบ่งชี้อื่น ๆ ในการผ่าท้องทำคลอด ขณะเจ็บครรภ์คลอดต้องมีเครื่องมือไฟฟ้าพิเศษตรวจหัวใจเด็กและการหดตัวของมดลูกอยู่ตลอดเวลา และแม่ทุกคนต้องได้รับการถ่ายภาพรังสีของกระดูกเชิงกรานและต้องตรวจไม่พบความผิดปกติทั้งรูปร่างและขนาดในส่วนใดส่วนหนึ่งของกระดูกเชิงกรานเลย ผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อแม่ว่าวันชัดกับความจริงที่จะนำมาปฏิบัติได้ในสถาบันต่าง ๆ ทาง การแพทย์ที่ให้บริการทางสูติกรรมในประเทศไทย เครื่องมือไฟฟ้าพิเศษที่พูดถึงมีราคาแพง เสียง่าย ต้องสั่งมาจากเมืองนอก และในบางสถาบันที่สามารถมีเครื่องมือนี้ได้ก็เพื่อการเรียนการสอนและวิจัยเท่านั้นไม่ใช่เพื่อบริการ

ดังนั้นจึงอยากจะขอสรุปว่าเด็กปกติทำกันถ้าต้องการให้คลอดออกมาแล้วยังคงมีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ดี ก็ควรได้รับการพิจารณาผ่าท้องทำคลอดเท่านั้น.